

Мислення розвідника. Як припинити обманювати себе й побачити найкраще рішення

Джулія Ґалєф

ОЗНАЙОМЧИЙ ФРАГМЕНТ

Переклад — Наталія Яцюк

© Видавництво «Наш Формат». Усі права застережено.

Фрагмент надано для ознайомлення. Повна книжка — nashaknyga.com.ua

ПІДСУМКИ

Почувши, що я пишу книжку про те, як припинити вводити себе в оману і як дивитися на світ реалістично, люди припускають, що я пропоную похмуре бачення. Відмовтеся від своїх радісних мрій і подивіться в очі суворій реальності! Та насправді ця книжка надзвичайно оптимістична. Ідеться не про безпідставний оптимізм, коли ви маєте незалежно від обставин вірити, ніби все чудово, а про оптимізм виправданий. Дотримуюся такої думки: чесний погляд на ситуацію показує, що є причини для радості.

На думку більшості людей, нам доводиться робити вибір між щастям і реалістичним баченням світу. Тому вони знижують плечима, хитають головою й кажуть: «Що ж, тим гірше для реалізму» або «Що ж, тим гірше для щастя».

Головна ідея цієї книжки в тому, що нам не потрібно вибирати. Доклавши трохи більше зусиль і проявивши кмітливість, ми можемо мати і те, й те. Можемо знайти спосіб подолати відчуття страху та незахищеності. Можемо сміливо йти на ризик і наполегливо рухатися далі в разі невдач. Можемо впливати, переконувати, надихати. Можемо ефективно боротися за соціальні зміни. І маємо змогу робити все це, осмислюючи реальність і працюючи з нею, а не запліщуючи на неї очі.

Частина «усвідомлення реальності й роботи з нею» — визнання того факту, що мислення солдата притаманне вам від природи. Безумовно, це не означає, ніби ви не можете змінити свій хід думок. Однак це точно означає, що ви маєте поставити перед собою мету крок за кроком рухатися в напрямку від мислення солдата до мислення розвідника, а не розраховувати враз стати стовідсотковим розвідником.

Перш ніж згорнути цю книжку, обміркуйте план того, якими можуть бути поступові кроки до мислення розвідника у вашому

випадку. Раджу для початку вибрати лише кілька звичок, не більше ніж дві-три. Ось перелік ідей:

1. Вирішуючи щось наступного разу, запитайте себе, яке упередження може впливати на ваші судження в цій ситуації, а потім виконайте відповідний мисленнєвий експеримент (наприклад тест стороннього спостерігача, тест на конформність або тест на упередження статус-кво).

2. Помітивши, що формулюєте якесь твердження з упевненістю («не може бути, щоб...»), запитайте себе, чи ви справді в цьому переконані.

3. Коли наступного разу відчуєте занепокоєння і у вас виникне спокуса знайти йому логічне пояснення, складіть натомість конкретний план на випадок, якщо те, що вас хвилює, справді станеться.

4. Знайдіть автора, видання чи інше джерело, яке має інші погляди, але може змінити вашу думку з імовірністю, вищою від середнього рівня. Або хай це буде людина, яку ви вважаєте розсудливою і з якою маєте щось спільне.

5. Коли наступного разу ви помітите, що хтось інший поводить «ірраціонально», «безглуздо» або «грубо», поцікавтеся, чому така поведінка може мати для цієї людини сенс.

6. Шукайте сприятливі можливості принаймні трохи оновлювати свої переконання. Чи можете ви знайти застереження або виняток до одного зі своїх переконань, або якісь емпіричні докази, які мають дещо послабити вашу впевненість у своїй позиції?

7. Згадайте про колишню розбіжність із кимось у поглядах, які ви згодом змінили. Потім зв'яжіться із цією людиною і повідомте їй, що відтоді оновили свої переконання.

8. Виберіть одне зі своїх твердих переконань і спробуйте пройти ідеологічний тест Тюрінга від імені іншої сторони. (Буде дуже добре, якщо зможете справді знайти опонента для оцінювання цієї

вашої спроби.)

Хай на яких звичках ви вирішили зосередити увагу, у вашому списку має бути ще й таке. Відстежуйте приклади вмотивованого міркування в собі, а коли помітите їх, пишайтеся собою. Пам'ятайте: вмотивоване міркування властиве всім, тож якщо ніколи не помічаєте його, мабуть, це не тому, що ви до нього несприйнятливі. Глибше усвідомлення вмотивованого міркування — важливий крок на шляху до його обмеження. Зробивши цей крок, маєте пишатися.

Вважаю також, що аргументи на користь виправданого оптимізму поширюються на людство загалом. Знаю, як глибоко закладене мислення солдата в людський мозок (і як важко помітити його в собі, не кажучи вже щоб подолати, навіть якщо ми розумні й маємо добрі наміри). Тож почала набагато поблажливіше ставитися до нерозсудливості інших людей. (До того ж на цей час я вже помітила чимало прикладів власного вмотивованого міркування. Тому вважаю, що не маю права судити!)

Зрештою, ми лише купка мавп, мозок яких оптимізований для самозахисту й захисту племені, а не для неупередженого оцінювання наукових даних. То навіть ж гніватися на людство за те, що не всі його представники вміють те, чого ми не опанували у процесі еволюції? Хіба не доцільніше цінувати нашу здатність виходити за межі своєї генетичної спадщини?

І таких прикладів багато. Джеррі Тейлор цілком міг би й далі обстоювати кліматичний скептицизм, але він дбав про істину достатньо, щоб вивчити контрдокази й змінити свою думку. Джош Гарріс міг би й надалі рекламувати свою книжку «Я попросився з побаченнями», однак вважав за краще дослухатися до своїх критиків, поміркувати над їхніми історіями й припинити видавати книжку. Бетані Брукшир не мала перевіряти вірогідність своєї заяви про гендерну упередженість і спростовувати свій допис, однак вона

це зробила.

Ви можете зосередити увагу на схильності людства до корисливого спотворення реальності й сумувати через це. Або ж сконцентруватися на зворотному боці медалі — на Пікарах цього світу, готових присвятити роки перемозі істини. І, беручи з них приклад, жити з великим натхненням.

Наш вид далеко не досконалий. Але ми маємо пишатися подоланим шляхом без розчарування через те, що не відповідаємо якомусь ідеалові. А вирішивши бути трохи менше схожими на солдатів і більше схожими на розвідників, можемо стати ще кращими.

...

Далі — у повній книжці «Мислення розвідника. Як припинити обманювати себе й побачити найкраще рішення».

nashaknyga.com.ua